

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

22 יוני 2022

ת"א 52267-12-21

לפני: **השופט יעקב שפסר, סגן הנשיאה**

התובעים:

1. אסף קליר

2. מאיה דמשק

ע"י ב"כ עוה"ד מ' עזריאל טאוב, מ' אליהו זך, א' דגן

נגד

הנתבע:

קיבוץ עינת, אגודה שיתופית חקלאית בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד ל' קינן, י' אלבז, נ' בן אבי

חקיקה שאוזכרה:

חוק הבוררות, תשכ"ח-1968: סע' 3, 5, (א)5, (ג)5

תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018: סע' 10(9), 41, 41(א)3, 41(א)4, 43

פקודת האגודות השיתופיות: סע' 52, 52(1)

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984: סע' 40, 51(א)2, 51(א)3

חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958

חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969: סע' 5(2)

תקנות האגודות השיתופיות (יישוב סכסוכים בקיבוץ), תשס"ו-2005: סע' 1, 2

מיני-רציו:

* לא ניתן לקבוע בתקנון אגודה שיתופית תניית בוררות ביחס לסכסוכים בעלי אופי "חוקתי" שאינם נוגעים ל"עסקי האגודה". בנסיבות המקרה דנן, מדובר בסכסוך פנימי בין הצדדים ולא במחלוקת מהוה עניין חוקתי מובהק, לכן אין טעם מיוחד להותרת הדיון בתובענה בבית המשפט ויש להעבירו לבוררות.

* אגודות שיתופיות – בוררות – סכסוכים בעסקי האגודה

בקשה לעיכוב הליכים לפי סעיף 5 לחוק הבוררות. ברקע הבקשה, תביעה שהגישו המשיבים נגד הקיבוץ למתן צווי עשה וצווים הצהרתיים אשר יחייבו את הקיבוץ לאפשר להם לסחור בזכויותיהם החוזיות בנכס לצד ג'.

בית המשפט המחוזי נעתר לבקשה ופסק:

סעיף 52(1) לפקודת האגודות השיתופיות קובע כי באפשרות אגודה לקבוע בתקנונה הוראה בדבר יישוב סכסוכים "הנוגעים לעסקי האגודה" בלבד. ההלכה הפסוקה קובעת כי סכסוכים בעלי אופי "חוקתי" אינם נכללים בגדר סכסוכים הנוגעים ל"עסקי האגודה" ולגביהם לא ניתן לקבוע תניית בוררות בתקנון האגודה. בהקשר זה, המגמה הפרשנית ביחס למונח "חוקתי" נקטה ככלל בדרך מצמצמת. ככלל, בהתאם להלכה הפסוקה, אותם עניינים "חוקתיים" הם משני סוגים: האחד – עניינים בעלי אופי חוקתי מובהק, שעליהם אין הצדדים כלל יכולים להסכים להתדיין בבוררות. השני – עניינים אחרים שבשל מאפייניהם יש לראות אף אותם כעניינים חוקתיים שאינם מתאימים לדון בבוררות וזאת בהלימה לסמכותו של ביהמ"ש שלא לעכב הליכים בתביעה שבפניו על-אף קיומה של תניית בוררות, בהתקיים "טעם מיוחד" המצדיק זאת. בנוגע לדיני הבוררות הקיימים באגודות שיתופיות נקבע, כי עניינים "חוקתיים" הם עניינים "המעוררים שאלות של חוקיות, כגון חוקיותם של מוסדות האגודה, חוקיות פעולותיה של האגודה או שאלת תוקף בחירתם או מינוים של חברי מוסדות האגודה".

בנסיבות המקרה דנן, מדובר בסכסוך פנימי בין הצדדים הנכלל בגדרי המונח "עסקי אגודה", הקבוע בסעיף 52(1) לפקודה. אין מדובר במחלוקת המהווה עניין חוקתי מובהק, אף בהיותה קשורה לנושא של שיוך דירות ולכן, אין טעם מיוחד להותרת הדין בתובענה בבית המשפט.

החלטה

בקשה לעיכוב הליכים לפי [סעיף 5 לחוק הבוררות](#), תשכ"ח-1968 ולסילוק על הסף.

רקע וצדדים לבקשה

- ברקע הבקשה, תביעה שהגישו התובעים (המשיבים בבקשה, להלן גם: "אסף ומאיה") נגד הנתבע (המבקש, להלן גם: "הקיבוץ") למתן צווי עשה וצווים הצהרתיים.
- אסף ומאיה, הינם בני זוג לשעבר (גרומים) ולטענתם, הם חברים בקיבוץ ובעלי זכויות בבית מגורים צמוד קרקע מספר 606' בקיבוץ (להלן: "הנכס", או "הבית"). ביום 20.11.2009 נחתם בין אסף ומאיה לבין הקיבוץ הסכם קליטה, לפיו הם נקלטו כחברים בקיבוץ והוקצה להם מגרש לשם בניית ביתם (להלן: "הסכם הקליטה"). מכוח הסכם הקליטה שילמו אסף ומאיה לקיבוץ כספים בגין "הון אגודה" ועבור שדרוג תשתיות. ביום 30.7.2010 נחתם בין אסף ומאיה לבין הקיבוץ הסכם המחיל עליהם הסדר שיוך חוזי של הנכס אליהם (להלן: "הסכם השיוך"). בסעיף 7 להסכם השיוך הוסכם, כי לאסף ומאיה זכות לסחור בנכס לצד שלישי, בכפוף להתקיימות תנאים מצטברים מסוימים.
- בכתב התביעה, טענו אסף ומאיה, בין היתר, כי הם בנו את ביתם בקיבוץ בהסתמך על הסכם השיוך והוראותיו, השקיעו את משאביהם בבניית הבית ונטלו הלוואות לצורך כך. לאחר שאסף ומאיה התגרשו ולא ניתנה להם אפשרות להתגורר בקיבוץ בסמוך זה לזה, הם ביקשו לסחור בזכויותיהם החוזיות בנכס ולהעבירן לצד ג', בהתאם לאמור בסעיף 7 להסכם השיוך. לשיטתם, הקיבוץ הפר את התחייבויותיו מכוח אותו הסכם

וסירב לאפשר להם לסחור בזכויותיהם בנכס, תוך שנגרמו להם נזקים. לאור זאת, במסגרת תביעתם עתרו אסף ומאיה למתן צווי עשה וסעד הצהרתי אשר יחייבו את הקיבוץ לאפשר להם להשתמש בזכות הקבועה באותו סעיף 7 לסחור בזכויותיהם לצד ג'.

4. בכתב ההגנה טען **הקיבוץ**, בין היתר, כי אסף ומאיה אינם חברי קיבוץ ואינם בעלי זכויות חוזיות או קנייניות בבית המגורים: אסף ומאיה מעולם לא איכלסו את בית המגורים בקיבוץ ולפיכך, לא קמו להם זכויות כלשהן בקשר עם הנכס ומעמדם היה של בני רשות בלבד לביצוע עבודות בניה בנכס; אסף ומאיה הפרו את התחייבותיהם ולפיכך, אינם מחזיקים בזכות כלשהיא בבית המגורים בקיבוץ - הם השכירו את בית המגורים לצדדים שלישיים, מבלי שהתקיימו התנאים בסעיף 6 להסכם השיוך והקיבוץ נאלץ לנקוט בשני הליכים משפטיים לפינוי השוכרים מהנכס; גם לאחר פינוי השוכרים, אסף ומאיה ממשיכים לעשות דין לעצמם ולהשכיר את בית המגורים לצד שלישי נוסף; אסף ומאיה לא שילמו את מלוא התשלומים השוטפים; אף אילו הייתה לתובעים זכות כלשהי בבית המגורים, לאור הפרת תנאי הסדר השיוך ואי תיקון אותן הפרות, רשאי הקיבוץ לסרב לבקשתם לסחור בזכויות בבית המגורים לצד ג'.

5. אציין, כי במסגרת החלטתי מיום 25.12.2021 התבקשו התובעים להבהיר מדוע לא יופנה הסכסוך בינם ובין המבקשת למנגנון בוררות, בהתאם לקבוע בתקנות האגודות השיתופיות.

6. ביום 30.12.2021 הגישו התובעים הבהרה מטעמם, במסגרתה טענו כי אין להעביר את המחלוקת לבוררות, מאחר ולבית המשפט הסמכות לדון בתביעה מכוח תקנון הקיבוץ וכן מאחר וסוגיית שיוך דירות בקיבוץ שהיא בבסיס הסכסוך דנן, היא סוגיה חוקתית עקרונית בעלת השפעה על הציבור הרחב ואינה בגדר סכסוך הנובע מעסקיו הרגילים והשוטפים של הקיבוץ ולכן, העניין מצריך את הכרעת בית המשפט.

7. בבקשה דנן, עותר הקיבוץ לעיכוב התובענה בהתאם [לסעיף 5 לחוק הבוררות](#), [תשכ"ח-1986](#) (להלן: "[חוק הבוררות](#)") ולסילוקה על הסף בהתאם [לתקנות 41 ו-43 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018](#) (להלן: "[התקנות](#)").

תמצית טענות המבקש (הקיבוץ)

יש לעכב את הליכי התובענה וממילא להורות על סילוקה על הסף, מהנימוקים הבאים:

8. יש לעכב את ההליכים בתובענה ולהעבירם לבוררות בפני המוסד לבוררות וגישור של התנועה הקיבוצית ולחילופין, בפני בורר שימונה על ידי רשם האגודות השיתופיות - מאחר ואסף ומאיה הם חברים לשעבר שהודיעו לקיבוץ על עזיבתם (ביום 26.4.2013), דין הסכסוך בין הצדדים להתברר בהליך בוררות, בהתאם לסעיף 113

- לתקנון הקיבוץ, החל על סכסוכים בין הקיבוץ לבין חברים לשעבר. גם בהנחה שאסף ומאיה הם חברי קיבוץ, חל סעיף 113א לתקנון הקיבוץ ובהתאם להחלטת משרד רשם האגודות השיתופיות (מיום 16.10.2017), מקומו של הסכסוך בין הצדדים להתברר בהתאם לסעיפי יישוב הסכסוכים בתקנון הקיבוץ ובהתאם להחלטת ועד ההנהלה בקיבוץ בדבר הבאת הסכסוך לדיון והכרעה בפני המוסד לבוררות וגישור של התנועה הקיבוצית ולחילופין, בורר שימונה על ידי רשם האגודות השיתופיות. מדובר בסכסוך פנימי, בגדרי המונח "עסקי אגודה" (הקבוע [בסעיף 52\(1\)](#) [לפקודת האגודות השיתופיות](#)) ולכן יש לבררו במסגרת הליך בוררות.
9. יש לסלק את התביעה על הסף בהתאם [לתקנות 41\(א\)\(3\)](#) ו-[41\(א\)\(4\)](#) לתקנות משלא שולמה אגרה מספקת בגינה – התובעים עותרים לכך שיינתן סעד הצהרתי להשיב להם סכומים שלטענתם שולמו על ידם (סעיפים 9, 27 לכתב התביעה) ומדובר בתביעה לסעד כספי מובהק במסווה של סעד הצהרתי. בהתאם [לתקנה 10\(9\)](#) לתקנות, על התובעים היה לנקוב בסכום הנתבע על ידם תחת הצגתו בתביעה לסעד הצהרתי לכאורה ומשלא עשו כן, הם חמקו שלא כדין מתשלום אגרה בגין אותו סכום.
10. יש לסלק את התביעה על הסף בגין הסעד הכספי (הנקוב בסעיף 9 לכתב התביעה) מחמת היעדר סמכות עניינית – הסעד הכספי הנתבע על ידי התובעים במסווה של סעד הצהרתי, הינו נמוך מסך של 2.5 מש"ח ובהתאם [לסעיפים 40](#) ו-[51\(א\)\(2\)](#) [לחוק בתי המשפט \[נוסח משולב\]](#), תשמ"ד-1984 (להלן: "חוק בתי המשפט") מצוי בסמכותו העניינית של בית משפט שלום. לפיכך, יש לפצל את התביעה כך שכל סעד יתברר בבית המשפט המוסמך לכך מבחינה עניינית.
11. יש לסלק את התביעה על הסף מחמת התיישנות – כבר בפגישת התובעים עם מזכיר הקיבוץ ביום 26.4.2013, טענו התובעים לזכויות לכאורה לעזיבת הקיבוץ, לסחר בזכויותיהם החוזיות בנכס ולהחזר הון האגודה ששולם על ידם. אולם, בניגוד לסעיפים 5-6 [לחוק ההתיישנות](#), תשי"ח-1958, התביעה הוגשה רק ביום 23.12.2021 בחלוף למעלה משבע שנים מיום העלאת טענותיהם.

תמצית טענות המשיבים (התובעים)

יש לדחות את הבקשה מהנימוקים הבאים:

12. אין עילה להעביר את הדיון בתביעה לבוררות – חברותם של התובעים בקיבוץ מעולם לא הופסקה וסעיף 113 לתקנון אינו חל בענייננו; סעיף 113א לתקנון אינו מקנה זכות לעיכוב הליכים ומאפשר לתובעים לפנות לבית המשפט; נושא זכויות בקשר לשיוך דירות בקיבוץ, לרבות זכות הסיחור, היא סוגיה חוקתית מהותית שאינה נובעת מעסקיו

הרגילים של הקיבוץ ומהווה טעם מיוחד שהסכסוך לא ידון בבוררות, אלא בבית המשפט.

13. אין מקום לסילוק התביעה על הסף מחמת אי תשלום אגרה מספקת – הסעדים בתובענה הם סעדים הצהרתיים גרידא, לרבות סעיף 9 לכתב התביעה, שמשמעותו שבית המשפט יצהיר בדבר זכויות התובעים לסחור בביתם ובמסגרת זאת, זכאותם להחזר הון אגודה. התובעים שומרים על זכותם להגיש בעתיד תביעה כספית על בסיס הכרעת בית המשפט ואף הגישו בקשה לפיצול סעדים. הסעד הנוגע להצהרה בדבר הזכות להחזר הון האגודה, מהווה סעד נלווה לסעד העיקרי וממילא אין עילה לסילוק התביעה כולה, אלא רק סעד זה ולחילופין, מחיקתו מהתביעה.

14. לבית המשפט סמכות עניינית לדון בתביעה – מדובר בתביעה בענייני זכות במקרקעין והשווי הכספי של הזכויות בבית התובעים, בו הם מבקשים לסחור עולה על 2.5 מ"ח; התובעים טוענים לזכויות קנייניות בבית המתבססות על הסכם השיוך ולפיכך, מדובר בתביעה "הנוגעת למקרקעין" בהתאם [לסעיף 51\(א\)\(3\) לחוק בתי המשפט](#), הסמכות נתונה לבית המשפט המחוזי.

15. התביעה לא התיישנה – התובעים מבקשים לאכוף את הסכם השיוך שהוא הסכם קיים, שריר ותקף וזכותם שהוראות ההסכם יקויימו גם בהווה וזכות זו אינה מתיישנת; השיח בין הצדדים משנת 2013 אינו הבסיס לתביעה, מאחר ובמועד האמור (בשנת 2013) הקיבוץ לא הביע התנגדות למכירת הבית; לשיטת הקיבוץ, העזיבה הנטענת של התובעים את הקיבוץ היתה בשנת 2016, לכן עילת התביעה לא התיישנה; המועד הראשון בו הקיבוץ הביע התנגדות לסחור הבית חל בשנת 2016, היינו פחות משבע שנים עובר להגשת התביעה; מדובר בתביעה לאכיפת זכות חוזית להענקת זכות במקרקעין, המהווה "תובענה במקרקעין" המתיישנת לאחר 25 שנה, בהתאם [לסעיף 5\(2\) לחוק המקרקעין](#), תשכ"ט-1969; ממילא, קיימת מחלוקת עובדתית בנוגע לארועים בבסיס טענת ההתיישנות ולכן, אין לדון בטענה במסגרת בקשה לסילוק על הסף.

דיון

לאחר שעינתי בבקשה, בתגובה לה ובכתבי בי-דין מטעם הצדדים מצאתי לקבל את הבקשה לעיכוב הליכי התביעה והעברתה לבוררות, מהטעמים שיפורטו להלן.

עיכוב הליכים לאור תניית בוררות בתקנון אגודה שיתופית

16. בית המשפט מוסמך לעכב את ההליכים בתובענה לפי [סעיף 5\(א\)](#) לחוק הבוררות הקובע כדלקמן:

"הוגשה תובענה לבית משפט בסכסוך שהוסכם למסרו לבוררות וביקש בעל-דין שהוא צד להסכם הבוררות לעכב את ההליכים בתובענה, יעכב בית המשפט את ההליכים בין הצדדים להסכם, ובלבד שהמבקש היה מוכן לעשות כל הדרוש לקיום הבוררות ולהמשכה ועדיין הוא מוכן לכך."

17. [בסעיף 52\(1\)](#) לפקודת האגודות השיתופיות (להלן: "הפקודה") מצויה הוראה מנחה בנוגע ליישוב סכסוכים באגודות שיתופיות, כדלקמן:

"רשאית אגודה רשומה לקבוע בתקנותיה הוראות בנוגע ליישוב סכסוכים הנוגעים לעסקי האגודה, בין ע"י הרשם או באופן אחר; תביעה של אגודה רשומה לכל חוב או דרישת תשלום המגיעים לה מחבר, ממי שהיה חבר, או מן הממונה, או מן היורש או הנציג החוקי של חבר שמת, לרבות קנס שיוטל בהתאם לתקנות האגודה, בין שהודו ובין שלא הודו באותו החוב או באותה דרישת התשלום, הריהי סכסוך הנוגע לעסקי האגודה כמשמעותו בסעיף-קטן זה."

המטרה העיקרית של הוראת [סעיף 52\(1\)](#) לפקודה, היא להסמיך את האגודה לקבוע בתקנותיה כי בירור הסכסוכים בינה לבין חבריה יתקיים לפני רשם האגודות, או לפני מוסד בוררות. הרציונל לכך נובע מאופיין המיוחד של אגודות שיתופיות בהן ראוי כי הסכסוכים בתוך האגודה יתבררו בפני גופים פנימיים שלה, או לפני גופים אחרים הקרובים להגשמת רעיון השיתופיות (הקואופרציה) (ראו: [רע"א 1139/99](#) כפר מחולה – מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות שיתופית בע"מ נ' בית שאן חרוד – אגודה שיתופית של משקי עובדים לתובלה בע"מ, פ"ד נד(4) 262, 270 (2000) (להלן: "עניין כפר מחולה").

18. במקרה דנן, יישם הקיבוץ את האפשרות הקיימת [בסעיף 52\(1\)](#) לפקודה וקבע תניות בוררות בתקנון הקיבוץ.

בסעיף 113 לתקנון הקיבוץ נקבע סעיף הנוגע ליישוב סכסוכים בקיבוץ, החל על סכסוכים בין הקיבוץ לבין חברים לשעבר, כדלקמן:

"כל סכסוך שבין הקיבוץ ובין חבר לשעבר של הקיבוץ, הנובע מחברותו בקיבוץ או הקשור בכך, יימסר להכרעתם של מוסדות התנועה שנקבעו לכך על ידיה. אם נתן אותו חבר לשעבר את הסכמתו לכך בכתב על-ידי חתימה על שטר בוררין בנוסח שהתנועה תקבע. לא הושגה הסכמה כזו, יימסר הסכסוך להכרעת משפט החברים של ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י בהתאם לתקנון משפט חברים זה, ודין הוראה זו כדין שטר בוררין שנחתם כחוק על-ידי הקיבוץ ועל-ידי החבר לשעבר של הקיבוץ. הוראות תקנון זה תחייבנה בכל בירור או משפט חברים כאמור. האמור לא

ימנע מהקיבוץ ומאותו חבר לשעבר למסור את ההכרעה בסכסוך לכל בוררות מוסכמת אחרת."

19. מאחר ובין הצדדים קיימת מחלוקת האם התובעים הם חברי קיבוץ והאם חברותם בו הופסקה, הסעיף הרלבנטי לענייננו הוא סעיף 113א לתקנון הקיבוץ, שכותרתו "העברה לבוררות" המתייחס ליישוב סכסוכים בין הקיבוץ לבין חברים בהווה או בעבר הקובע כדלקמן:

"הגדרות:

"סכסוך"- כל סכסוך בין חברי הקיבוץ (בהווה או בעבר) לבין עצמם ו/או כל סכסוך בין הקיבוץ (ו/או אחד ממוסדותיו) לבין חבר הקיבוץ (בהווה או בעבר).

"העברה לבוררות": בנוסף לאמור בסעיפים 112 ו-113, רשאי הקיבוץ – בהחלטה של ועד הנהלה ו/או האסיפה הכללית – להביא כל סכסוך להכרעה בפני רשם האגודות השיתופיות; הרשם יתבקש להעביר כל סכסוך שהובא בפניו על ידי הקיבוץ לבורר או לבוררים שיומלצו על ידי ועד הנהלה ויאושרו על ידי האסיפה הכללית.

כמו כן, רשאי הקיבוץ – בהחלטה של ועד הנהלה ו/או של האסיפה הכללית – להביא כל סכסוך להליך של בוררות או גישור בפני המוסד לבוררות וגישור של התנועה הקיבוצית.

החליטו ועד הנהלה ו/או האסיפה הכללית להביא סכסוך להכרעה בפני רשם האגודות השיתופיות או להליך של גישור, לא יחולו, לעניין אותו הסכסוך, הוראות סעיפים 112 ו-113 לתקנון זה.

מובהר כי אין בסעיף 113א זה בכדי למנוע הבאת סכסוך, אשר לא הועבר להכרעת רשם האגודות השיתופיות על פי סעיף 113א זה, להכרעתו של בית משפט מוסמך."

20. כאמור, [סעיף 52\(1\)](#) לפקודה קובע כי באפשרות אגודה לקבוע בתקנונה הוראה בדבר יישוב סכסוכים, אולם הסעיף מגביל את סוגי הסכסוכים לכאלה "הנוגעים לעסקי האגודה" בלבד. לאור זאת, השאלה העיקרית במקרה דנן הינה האם הסכסוך בין הצדדים, הינו כזה הנוגע ל"עסקי האגודה", אם לאו.

21. ההלכה הפסוקה קובעת בהקשר זה, כי סכסוכים בעלי אופי "חוקתי" אינם נכללים בגדר סכסוכים הנוגעים ל"עסקי האגודה" ולגביהם לא ניתן לקבוע תניית בוררות בתקנון האגודה ובמקום שמדובר בעניין חוקתי, גם הסכמת הצדדים להתדיין בבוררות, לא תועיל להכשיר את הבוררות.

המגמה הפרשנית ביחס למונח "חוקתי" בהקשר בו עסקינן, נקטה ככלל בדרך מצמצמת. זאת, על יסוד הרציונל של כיבוד רצונם של הצדדים לקיים מנגנון מהיר ויעיל

של בירור סכסוכים במסגרת של בוררות, כמו גם המאפיין המיוחד של אגודות שיתופיות על מנגנוני הבירור הפנימיים הייחודיים להן ולגורמים אחרים בעלי זיקה לרעיון השיתופיות (ראו: [רע"א 959/20 נהריה](#), **כפר שיתופי להתיישבות חקלאית נ' דפנה פרידמן** (פורסם בנבו, 3.5.2020), פסקה 8) (להלן: "עניין נהריה").

ככלל, בהתאם להלכה הפסוקה, אותם עניינים "חוקתיים" כאמור הם משני סוגים: האחד – עניין חוקתי "**במובנו הרחב**", היינו עניינים בעלי אופי חוקתי מובהק, מסוג אלה שעליהם אין הצדדים כלל יכולים להסכים להתדיין בבוררות, בהתאם להוראת [סעיף 3 לחוק הבוררות](#); השני – עניין חוקתי "**במובן הצר**", היינו עניינים אחרים שבשל מאפייניהם וטיבם יש לראות אף אותם בהקשר הנידון כעניינים חוקתיים שאינם מתאימים לדון בבוררות וזאת בהלימה לסמכותו של בית המשפט מכוח [סעיף 5\(ג\)](#) לחוק הבוררות, שלא לעכב הליכים בתביעה שבפניו על-אף קיומה של תניית בוררות, בהתקיים "טעם מיוחד" המצדיק זאת.

באופן ספציפי בנוגע לדיני הבוררות הקיימים באגודות שיתופיות נקבע, כי עניינים "חוקתיים" הם עניינים "המעוררים שאלות של חוקיות, כגון חוקיותם של מוסדות האגודה, חוקיות פעולותיה של האגודה או שאלת תוקף בחירתם או מינויים של חברי מוסדות האגודה" (עניין כפר מחולה, עמ' 276).

מן הכלל אל הפרט

22. בענייננו עמדתי היא, כי בנסיבות המקרה דנן, מדובר בסכסוך פנימי בין הצדדים הנכלל בגדרי המונח "**עסקי אגודה**", הקבוע [בסעיף 1\)52](#) לפקודה ואין מדובר ב"עניין חוקתי", לא במובן הרחב ולא במובן הצר.

23. **ראשית**, מעיון בכתב התביעה, נלמד כי עסקינן בתביעה חוזית וכספית, לאור טענות התובעים נגד הקיבוץ המתמקדות בהפרת התחייבויות נטענות של הקיבוץ את הסכם הקליטה ואת הסכם השיוך ובפרט סעיף 7 שבו (סעיף 64 לכתב התביעה).

כך, לשיטת התובעים "הקיבוץ הפר את התחייבויותיו מכח הסכם השיוך, כאשר סרב לאפשר לתובעים לסחור בזכויותיהם בבית ובכך סיכל ומנע מהתובעים לסחור בזכויותיהם, הכל תוך הפרת התחייבויותיו ובחוסר תום לב." (סעיף 21 לכתב התביעה) ולדבריהם, מטרת הגשת התביעה היא "מתן צווי עשה וסעד הצהרתי, אשר יחייבו את הקיבוץ לאפשר לתובעים לעשות שימוש בזכות הקבועה בסעיף 7 להסכם השיוך לסחור בזכויותיהם בנכס לצד ג'." (שם, סעיף 22). בנוסף, התובעים טוענים, כי מאחר והקיבוץ הפר את התחייבותו לסחור הזכות בבית המגורים לצד שלישי, נגרמו להם נזקים כספיים משמעותיים ובית המשפט מתבקש ליתן הוראות גם בנוגע לשיעורו של "הון האגודה" ולהשיבו לתובעים ללא ניכוי פחת (שם, סעיפים 69-

(67).

מנגד, בכתב ההגנה, טען הקיבוץ, כי התובעים הם אלו שהפרו את הסכם השיוך ולכן הקיבוץ רשאי לסרב לבקשתם לסיחור זכויותיהם הנטענות בבית המגורים לצד שלישי. משמע, עסקינן במחלוקת פנימית פרטנית בין הצדדים באשר לאופן יישום הסכם השיוך הפרטני שנחתם מולם והאם זה הופר על ידי מי מהצדדים ולא מדובר בשאלה עקרונית, חוקתית ומהותית.

24. **שנית**, לאור טענות הקיבוץ, המחלוקת בין הצדדים נוגעת לעצם שאלת חברות התובעים בקיבוץ. בכתב ההגנה טען הקיבוץ, בין היתר, כי התובעים אינם חברי קיבוץ ואינם מחזיקים בזכות כלשהי בבית המגורים בקיבוץ, מאחר והם הפרו את הסדר השיוך, שכן הם מעולם לא איכלסו את בית המגורים, לא התגוררו בקיבוץ מגורי קבע, השכירו את בית המגורים לצדדים שלישיים ולא שילמו את התשלומים השוטפים הנדרשים מחברי קיבוץ ובכך הפרו את התחייבויותיהם (סעיפים 44-51 ו-57 לכתב ההגנה).

גם סוגיה זו אינה מהווה "עניין חוקתי" זאת בשים לב לכך שבכל הנוגע לסוגיית חברות בקיבוץ, קבע לאחרונה בית המשפט העליון, כי "קיימת מעין "ברירת מחדל" לפיה סכסוך הנוגע לחברות באגודה שיתופית (בין אם מדובר בסוגיית צירופו של חבר לאגודה ובין אם מדובר בהפסקת חברות בה) הוא עניין פנימי, שיש לדון בו במסגרת הליך בוררות." (עניין נהריה, פסקה 18).

25. **שלישית**, ער אני לפסקי הדין אשר אזכרו על ידי התובעים כתמיכה בטענתם כי עניין שיוך דירות בקיבוץ מהווה מהלך חריג, ייחודי והיסטורי, בו משתנה מערך הזכויות בנכסים בשטח הקיבוץ וכי מדובר בסכסוך בעל השפעה על זכויות ציבור רחב של אנשים החורג מעניינם הפרטי של הצדדים ובעל נפקות קניינית, אולם דעתי היא שאין לגזור גזירה שווה מהאמור באותם פסקי דין לענייננו:

כך, **בת.א. 9006/07** (מחוזי י"ם) **מתתיהו מושב שיתופי להתיישבות חקלאית של פועלי אגודת ישראל בע"מ נ' ג'ייקובס** (פורסם בנבו, 16.9.2007) התעוררה מחלוקת עקרונית אשר נגעה לעצם הזכאות לשיוך לנוכח תנאי שקבעה האגודה שם שהתנה את הכניסה לתהליך השיוך באי ניהול הליך משפטי נגד האגודה ולכן מדובר היה בסוגיה בעלת היבט עקרוני חוקתי של פגיעה בזכות הגישה לערכאות; **בה.פ. (מחוזי נצרת) 26058-07-15 קיבוץ בית קשת נ' עדו נתן** (פורסם בנבו, 22.6.2017) נדונה שאלה עקרונית באשר לניתוח החלטות הקיבוץ בנוגע להסדר השיוך וקביעת מנגנון יישוב מחלוקות; **בת.א. (מחוזי נצרת) 48367-03-12 נחשון ורול נ' קיבוץ להבות הבשן אגודה שיתופית** (פורסם בנבו, 21.11.2012) נדונה סוגיה עקרונית לבחינת חוקיות הליך שיוך דירות ובחינת תוקף ההחלטה שקיבל הקיבוץ שם והכרעה

- בסוגיות נוספות, כגון השאלה האם ובאלו תנאים ניתן להפלות, במסגרת הליך שיוך דירות, בין חברי קיבוץ בעלי מאפיינים אישיים שונים ומצב משפחתי שונה ובין חברי קיבוץ בעלי מעמד שוויוני והאם יש בכך פגיעה בשוויון ובקניינו של חבר הקיבוץ; [בת.א.](#) [\(מחוזי נצרת\) 58-10](#) **אילן לוי נ' הגושרים אגודה שיתופית חקלאית** (פורסם בנבו, 12.10.2010) נדונה שאלה עקרונית ומהותית האם רשאי הקיבוץ, במסגרת הליך שיוך מגרשי מגורים, להפלות לרעה חברי קיבוץ פרודים ולשלול מהם את הזכויות הניתנות לחברי קיבוץ גרושים, רווקים או אלמנים.
26. כעולה מהמקובץ, המקרה דן שונה ואינו מעורר שאלות בעלות נופך עקרוני מסוג דומה. עוד יש לתת את הדעת לכך, כי מאז ניתנו אותם פסקי דין שאזכרו התובעים, ניתנו מספר פסקי דין של בית המשפט העליון אשר חידדו את הפרשנות המצמצמת של המושג "עניין חוקתי" בהקשר של [סעיף 52](#) לפקודה, בגדר חריג לעניינים שניתן למסור לבוררות ואת המגמה הכללית ליתן תוקף להסכם בוררות ולאפשר לדון בסכסוכים המתקיימים בתוככי האגודה השיתופית במסגרת של בוררות (ראו, בין היתר: [רע"א 9048/05](#) **הסתדרות המהנדסים, האדריכלים והאקדמאים במקצועות הטכנולוגיים נ' הסתדרות העובדים החדשה** (פורסם בנבו, 20.10.2009); [רע"א 5771/07](#) **יורם קדמן ואח' נ' ישע, אגודת עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ ואח'** (פורסם בנבו, 17.12.2009); [רע"א 4907/08](#) **איגוד ערים לענייני ביוב (אזור כרמיאל) נ' מועצה מקומית אל שאג'ור** (פורסם בנבו, 4.8.2010); **עניין נהריה לעיל**).
- עוד יש לציין, כי במקרים פרטניים, בהם התעוררו שאלות הנוגעות ליישום הליך שיוך דירות, הבעתי דעתי בעבר כי מדובר בשאלה פרטנית – יישומית של החלטות השיוך ולא בשאלה "חוקתית" ומכאן שאין מניעה לבררה בבוררות (ראו: [ת.א. \(מחוזי באר שבע\) 31117-05-11](#) **טלי בן ענת נ' קיבוץ בית גוברין** (פורסם בנבו, 31.1.2012), בקשת רשות ערעור נדחתה [ברע"א 2047/12](#) **טלי בן ענת נ' קיבוץ בית גוברין** (פורסם בנבו, 19.6.2012); [ה"פ \(מחוזי מרכז-לוד\) 12840-03-18](#) **קיבוץ פלמחים נ' רחמים סמוחה ואח'** (פורסם בנבו, 15.10.2018) (להלן: "עניין פלמחים").
27. **רביעית**, כפי שציינתי בעניין פלמחים (פסקה 18), הגדרת "סכסוך" [בתקנה 1](#) ובתקנה [2 לתקנות האגודות השיתופיות \(יישוב סכסוכים בקיבוץ\)](#), **תשס"ו-2005** קובעות מפורשות כי בסמכות מוסד פנימי של הקיבוץ לדון בהחלטות שעניינם יישום החלטות האסיפה הכללית בנושא שיוך דירות בקיבוץ ומכאן, שגם המחוקק לא ראה באלמנט יישום החלטות בדבר שיוך דירות כסוגיות "חוקתיות".
28. **חמישית**, לא נעלמה מעיני טענת התובעים כי הקיבוץ לא הביא את הסכסוך בין הצדדים, הקיים מזה כמה שנים, לרשם האגודות השיתופיות ולא העלה בעבר טענה

לפיה הסכסוך אמור להתברר בפני רשם האגודות השיתופיות. עם זאת אני מתקשה לקבל טענה זו. בתגובת הקיבוץ מיום 1.3.2017 (נספח 3 לבקשה), שניתנה במענה לדרישת התובעים (מיום 24.11.2016) להתערבות רשם האגודות השיתופיות בהתנהלות הקיבוץ, ציין הקיבוץ, בין היתר, כי: "בכל הכבוד, ככל שסבורים מאיה ואסף, כי נפגעו מהתנהלות הקיבוץ, כנטען וכמוכחש, פתוחה בפניהם הדרך לפעול בהתאם לסעיפי יישוב הסכסוכים הנוגעים לסכסוכים בין הקיבוץ לבין חברים לשעבר, הקבועים בתקנון הקיבוץ". כלומר, לפני מספר שנים הפנה הקיבוץ את התובעים לפעול במסגרת מנגנוני יישוב הסכסוכים בהתאם לתקנון הקיבוץ ובניגוד לעמדת התובעים, אינני סבור שנוסח תגובה זו מלמד על התנגדות הקיבוץ לבירור הסכסוך בפני רשם האגודות השיתופיות.

29. **שישית**, לא נעלמה מעיני גם טענת התובעים כי הקיבוץ לא הוכיח עמידה בתנאי הקבוע **בסעיף 5 לחוק הבוררות**, לפיו הוא "היה מוכן לעשות כל הדרוש לקיום הבוררות".

בנסיבות העניין, אני סבור, כי גם טענה זו יש לדחות. ביום 23.2.22 (נספח 5 לבקשה) ניתנה החלטת ועד ההנהלה בקיבוץ לפיה: "ועד ההנהלה סבור, כי הסכסוך בין הקיבוץ לבין משפחת קליר חוסה תחת סעיף 113 לתקנון הקיבוץ, בהיות אסף קליר ומאיה דמשק חברים לשעבר בקיבוץ. לחילופין, למען הזהירות, מוצע להחליט, בהתאם לסמכות הנתונה לוועד ההנהלה בסעיף 113א לתקנון הקיבוץ, על הבאת הסכסוך לדיון והכרעה בפני המוסד לבוררות וגישור של התנועה הקיבוצית ולחילופין לבורר שימונה על ידי רשם האגודות השיתופיות.

לאור האמור, אנו מורים לבאי כוח הקיבוץ, לפעול להגשת בקשה לעיכוב ההליכים בבית המשפט ולהעברתם לבוררות, בהתאם לאמור לעיל".

החלטה זו מהווה נכונות מצד הקיבוץ לנהל הליך בוררות בקשר עם הסכסוך. אכן, כטענת התובעים, אותה החלטה ניתנה לאחר שהתובענה הוגשה לבית המשפט, אולם בהינתן שכאמור, עוד בשנת 2017 הפנה הקיבוץ את התובעים לפעול במסגרת מנגנוני יישוב הסכסוכים בקיבוץ ובכך הביע נכונות והסכמה לפעול באמצעות אותם מנגנונים, אני סבור כי אין נפקות של ממש לעובדה שהחלטת ועד ההנהלה, המהווה יישום של אותה נכונות עקרונית מצד הקיבוץ, ניתנה לאחר פתיחת התובענה.

30. **שביעית**, כפי שנלמד מהמסמכים שהוצגו לפניי, היו אלו התובעים שפנו ביום 24.11.2016 לרשם האגודות השיתופיות בדרישה להתערב בהתנהלות הקיבוץ ובכלל זה "להורות לקיבוץ, לאפשר למבקשים [התובעים – י.ש.] לממש את זכויותיהם בבית אשר בקיבוץ, זאת מכוח התקנון וההסכמים עליהם חתם הקיבוץ – דהיינו

לסיחור ביתם... (נספח 3 לבקשה). ללמדך, שהתובעים עצמם סברו כי רשם האגודות השיתופיות הוא האכסניה המתאימה לדון בעניינם. רשם האגודות השיתופיות, מצדו, הפנה את התובעים למנגנון הקבוע בסעיף 113א לתקנון הקיבוץ ובתשובתו (מיום 16.10.2017, נספח 4 לבקשה) ציין, בין היתר, כי: **"מבלי להכנס לשאלת החברות של מרשייך, ה"ה אסף קליר ומאיה דמשק, ומבלי לקבוע עמדה בדבר, מאחר ויש מחלוקת לגבי שאלת החברות של מרשייך, נראה כי סעיף 113א לתקנון הקיבוץ הינו האכסניה המתאימה יותר לטיפול במקרה זה לאור מכתבך שבסימוכין (ראי הגדרת "סכסוך" שם)."**

31. לאור כל האמור לעיל, הגעתי לכלל מסקנה כי בענייננו, אין מדובר במחלוקת המהווה עניין חוקתי מובהק, אף בהיותה קשורה לנושא של שיוך דירות ולכן, אין טעם מיוחד להותרת הדיון בתובענה בבית המשפט. משהתקבלה טענת הקיבוץ לעיכוב הליכי התובענה, מתייטר מאליו הצורך לדון ביתר הטענות שהעלה הקיבוץ לסילוק התובענה על הסף, לרבות בשל אי תשלום אגרה מספקת, חוסר סמכות עניינית והתיישנות.

סוף דבר

32. לאור האמור לעיל, מתקבלת הבקשה. הליכי התובענה יעוכבו. התובעים מוזמנים לפעול להעברת התובענה לדיון והכרעה בפני המוסד לבוררות וגישור של התנועה הקיבוצית (או גורם אחר המוסכם על הצדדים).

33. התובעים יישאו בהוצאות הקיבוץ ושכ"ט עו"ד בסך כולל של 8,000 ₪.

ניתנה היום, כ"ג סיוון תשפ"ב, 22 יוני 2022, בהעדר הצדדים.

יעקב שפסר 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)